

Kuntavaaliviestit 2021

Paikallisvoima edustaa yhteensä 53:a suomalaista, paikallista energiayhtiötä. Valtaosa jäsenyhtiöstämme on kunnallisessa omistuksessa. Energiaan ja ilmastoon liittyvät kysymykset ovat keskeisiä myös kunnallisessa päätöksenteossa.

Tässä muistiossa tuomme esiin alaa koskevia yleisiä näkökohtia, joita pidämme tärkeinä silloin, kun kuntien ilmasto- ja energiaratkaisuista keskustellaan.

Energia- ja ilmastopolitiikkaa ohjaa vahvasti EU-lainsäädäntö

Ilmastonmuutoksen torjunta, päästöjen vähentäminen ja vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtyminen perustuvat suurelta osin EU-lainsäädännön asettamiin tavoitteisiin ja reunaehtoihin. Eurooppalainen päästökauppa ja uusiutuvan energian tavoitteet sitovat kaikkia jäsenmaita, ja ovat voimakkaasti vähentäneet energiantuotannon päästöjä viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomessa. EU:n päästötavoitteet ovat myös jatkuvasti kiristyneet, koska ilmastomuutoksen vastaisilla toimilla on yhä suurempi kiire. Näihin ilmasto- ja energiapolitiikan varsin kunnianhimoisiin puitteisiin ei kunnallisessa päätöksenteossa voida vaikuttaa. Kansallista ja kunnallista liikkumavaraa on kuitenkin siinä, mitä keinoja vallitsevien reunaehtojen puitteissa valitaan.

Monet ilmaston kannalta tärkeät ratkaisut tehdään kunnissa. Toisissa kunnissa nämä ratkaisut ovat helpompia ja edullisempia, toisissa taas vaikeampia ja kalliimpia. Tähän vaikuttaa kuntien elinkeinorakenne, luonnonympäristö, infrastruktuuri ja monet muut seikat. Joidenkin kuntien alueella on vesivoimaa, toisilla hyviä alueita tuulivoimalle. Hukkalämpöä on helposti saatavilla silloin, kun kunnassa on sitä synnyttävää teollisuutta. Kuntia ei siis voi mielekkäästi vertailla keskenään siinä, kuinka nopeasti ne etenevät kohti hiilineutraaliutta.

Energia-ala investoi Suomeen enemmän kuin mikään muu sektori

Viimeisen viiden vuoden aikana energia-ala on investoinut yli 2,5 miljardia euroa vuosittain – kaiken Suomeen. Tämä on tapahtunut samalla, kuin monien muiden teollisuuden alojen investoinnin ovat kohdistuneet ulkomaille. Energia-alan investoinnit ovat kohdistuneet ennen kaikkea uusiin, puhtaisiin energiantuotantomuotoihin kuten tuulivoimaan sekä energian jakeluverkkojen vahvistamiseen. Investoinnit tehdään markkinoiden rahoittamana, niihin ei käytetä veronmaksajien tukirahaa. Energia-alan investoinnit ovat hyvin pitkäikäisiä, yleensä vuosikymmeniä. Tämän vuoksi ala tarvitsee riittävän vakaan ja ennustettavan toimintaympäristön. Voimalaitosta ei voida rakentaa, jos kyseinen tuotantomuoto kielletään tai tehdään muuten mahdottomaksi seuraavana vuonna.

Paikallisen energiayhtiön merkitys on aluetaloudellisesti suuri. Kunnallisessa päätöksenteossa kannattaa huomioida paikallisen energiayhtiön investointiympäristön ennakoitavuus, jotta yhtiö voi toteuttaa pitkävaikutteisia, päästöjä vähentäviä investointeja. Yhtiöiden tavoitteena on yleensä aina myös energian toimitusvarmuuden edistäminen sekä paikallistalouden vahvistaminen – joko edullisena energiana tai tulouttamalla varoja kuntaomistajalle.

Energiantuotannon päästöt ovat puolittuneet ja laskevat edelleen nopeasti

Energiantuotannon päästöt ovat puolittuneet Suomessa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Paikallisvoiman jäsenyhtiöiden sähköntuotannosta täysin päästötöntä on yli 85 prosenttia ja kaukolämmöstä päästötöntä on 80 prosenttia. Merkittävimmät päästöttömät sähköntuotantomuodot ovat ydinvoima ja vesivoima. Tuulivoima on lisääntynyt ja tulee lisääntymään edelleen voimakkaasti lähivuosina – se on tällä hetkellä edullisin markkinaehtoinen sähköntuotantomuoto. Voimakkaasti tuuliolosuhteiden mukaan vaihteleva tuulivoiman tuotanto vaatii rinnalleen säädettävää sähköntuotantoa. Tällaista on vesivoima, jonka merkitys on suuri juuri säätökyvyn ansiosta. Maissa, joissa vesivoimaa ei ole, joudutaan panostamaan paljon Suomea enemmän kalliiseen ja tehottomampaan sähkön akkuvarastointiin, jotta tuulivoiman tuotannon vaihteluja voidaan tasata.

Kaukolämmön päästöissä voi olla suuria kuntakohtaisia eroja lämmön tuotannon tavasta riippuen. Oman kunnan lämmityksen päästöt kannattaa tarkistaa paikallisesta energiayhtiöstä. Jos kunnassa on kaukolämpöverkko, se mahdollistaa joustavat uusiutuvan energian, hukkalämmön ja lämmön varastoinnin markkinat. Jokainen kaukolämpöverkko on kuitenkin omanlaisensa, ja tekniset edellytykset vaihtelevat. Hukkalämpöä ei myöskään ole kaikkialla tarjolla.

Avain hiilineutraaliuteen on yhteiskunnan sähköistyminen

Kun sähköntuotanto on pian täysin päästötöntä, saavutetaan hiilineutraaliuteetti tehokkaimmin yhteiskuntaa sähköistämällä. Puhdasta sähköä voidaan käyttää ”polttoaineena” liikenteessä, teollisuudessa ja lämmityksessä. Sillä voidaan valmistaa myös vetyä ja muita synteettisiä polttoaineita. Sähköistymisen edellytys on luotettavasti toimiva sähkön jakeluverkko. Kunnan kannattaa edistää sähköistymistä tukevaa infrastruktuuria, kuten jakeluverkon toimitusvarmuutta ja sähköautojen latauspisteitä. Myös kaukolämpöä voidaan tuottaa enemmän sähköä käyttäen, joko suoraan teollisilla sähkökattiloilla tai lämpöpumppuja hyödyntäen. Sähköistymisen nopeuteen vaikuttaa keskeisesti sähkön verotuksen taso.

Sähkön jakeluverkkoihin on investoitu voimakkaasti viime vuosina. Tämä on parantanut sähkön toimitusvarmuutta ja sähkökatkot ovat vähentyneet murto-osaan kymmenen vuoden takaisesta. Mikäli paikallisen sähköverkkoyhtiön siirtohinnat tuntuvat korkeilta, kannattaa tarkistaa mitä vastinetta rahalle on saatu sähkönjakelun parantumisena. Lisäksi tulee huomata, että useimmat verkkoyhtiöt tulouttavat merkittävän summan kuntaomistajilleen joka vuosi.

Kunnallisessa päätöksenteossa tarvitaan energiaosaamista

Energiasektori on keskeisessä asemassa ilmastonmuutoksen torjunnassa. Sen mahdollisuuksien ja reunaehtojen ymmärtäminen vaatii kuitenkin riittävää teknistä ja taloudellista osaamista, jota kuntapäätäjiltä ei aina löydy. Kunnan päätöksentekoon kannattaa löytää henkilöitä, joilla on energiatekniikan tai -talouden ymmärrystä. Erityisen tärkeää tällainen ymmärrys on kunnallisten energiayhtiöiden hallituksissa. Paikallisen energiayhtiön johto kannattaa ottaa tiiviisti mukaan kunnan ilmasto- ja energiaratkaisujen suunnitteluun ja toteutukseen. Paikalliset energiayhtiöt haluavat olla ilmastotyön eturintamassa, ja yhtiöistä löytyy osaamista palvella kuntapäätäjiä arvioimalla eri päätösten vaikutuksia paikallisiin päästöihin, ympäristöön, energian tuotantoon, jakeluun ja yhtiön kannattavuuteen.

Mikäli kunnan energia- ja ilmastoasioiden osaamista halutaan vahvistaa, kannattaa osallistua energia-alan tarjoamaan koulutukseen ja tutustua laajaan materiaaliin, jota energiataloudesta on avoimista lähteistä tarjolla. Kuntapäätäjien energiakoulutusta järjestää muun muassa [Paikallisvoima ry syksyllä 2021](#) ja Energiateollisuus ry ylläpitää laaja tietopankkia energiasektorista www.energia.fi.